

การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ สำหรับผู้สูงอายุ

The Development of a Training Program for Elderly People's Professional Skills on Home Economics

จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง *

Jiraphat Kaewsritong *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experiment research) แบบ one group pretest-posttest design) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุและหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลการเรียนก่อนและหลังฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุระดับต้นมีอายุระหว่าง 60-70 ปี ที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุศิลปประดิษฐ์ บ้านปากห้วย ตำบลตลิ่งน้อย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการ คือ โปรแกรมการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ แบบทดสอบความรู้ แบบวัดทักษะการปฏิบัติงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติเพื่อการทดสอบที (t-test for dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ มีค่าเท่ากับ 85.61/83.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) ผลคะแนนการฝึกอบรมของผู้สูงอายุหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรม ทั้งด้านวิชาการ ด้านวันเวลา สถานที่ ด้านสื่อและวัสดุฝึกอบรม ด้านการจัดฝึกอบรม และด้านหัวข้อฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : โปรแกรมฝึกอบรม วิชาชีพคหกรรมศาสตร์ ผู้สูงอายุ

* อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
e-mail: jiraphat7555@hotmail.com

Abstract

The purposes of this pre-experiment research with one group pretest-posttest design were to develop a training program for the elderly's professional home economics skills, examine the efficiency of the program with the 80/80 standard, compare their performance before and after training of the professional skills, and investigate their satisfaction towards the training. The elderly were between 60-70 years old who were the invention art elderly group members in Don-Thong district, Muang, Phitsanulok. The 30 participants were selected by purposive sampling. The tools were professional home economics skills training program for the elderly, a knowledge test, a performance test, and satisfaction questionnaire. The data were analyzed by mean, standard deviation (S.D.), t-test for dependent, and content analysis. The results showed that the effectiveness of the training programs was 85.61 / 83.33 which was higher than the 80/80 standard, and the score after the training was higher than that before training at 0.05 level. Also, the elderly were satisfied with the training in terms of speakers, date, time, place, media and training materials, training title and training at a high level.

Keywords : Training Program, Home Economics Professional Skills, Elderly People

บทนำ

ปัจจุบันประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประชากรไทย ซึ่งจากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยพบว่ามีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 6.3 ล้านคน เป็น 14 ล้านคน ในปี 2553 และจะเพิ่มสูงขึ้นกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม พบว่าในปี พ.ศ. 2553-2564 จำนวนผู้สูงอายุจะมากกว่าเด็กและในราวปี พ.ศ. 2580 จำนวนผู้สูงอายุจะมีถึง 25.9 % ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีราว 62.8 ล้านคน แม้ประชากรสูงอายุมีอายุยืนยาวแต่คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไม่ได้ดีขึ้น เนื่องจากปัจจัยสภาพร่างกายที่ทรุดโทรม สภาพแวดล้อมที่แย่ง สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากระบบครอบครัวขยาย กลายเป็นระบบครอบครัวเดี่ยววัฒนธรรมการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งมากขึ้นด้วยเหตุนี้ทำให้หน่วยงานภาครัฐตระหนักถึงปัญหาและหามาตรการในการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ให้ความสำคัญกับมาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุโดยมุ่งเน้นการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก คือ 1) มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น 2) มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ 3) มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 4) มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 5) มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการสำหรับผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ 6) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย จากมาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องให้ความสำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพิงตนเองได้ช่วยลดภาระด้านค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุของรัฐบาลและประชากรที่อยู่ในวัยทำงานของประเทศ และเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำที่เหมาะสม เป็นการพัฒนาศักยภาพในการทำงานมีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิต และจากการสำรวจพบว่า ประชากรผู้สูงอายุยังคงต้องการยังชีพด้วยการทำงาน เนื่องจากเป็นรายได้หลักของครอบครัว แต่มีความเป็นไปได้ว่าอาจมีการเปลี่ยนสภาพการทำงานจากการเป็นลูกจ้างหรือแรงงานในภาคเอกชนไปเป็นการทำงานในลักษณะงานอิสระ ค่าขาย หรือธุรกิจส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุสำคัญที่ยังคงต้องการทำงานต่อไป คือ ไม่มีทางเลือกอื่นเนื่องจากไม่มีเงินออมและไม่อยากเป็นภาระแก่ครอบครัว ถึงแม้ว่าประชากรสูงอายุยังคงต้องการทำงานหารายได้เพื่อความมั่นคงทางการเงิน และเพื่อลดภาระครอบครัวและสังคม ลดการพึ่งพิงอาศัยผู้อื่น สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติ แต่ข้อจำกัดเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของผู้สูงอายุลดลง

ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 และแก้ไขปัญหาคอนภาพชีวิต รวมถึงตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ จึงควรจัดโปรแกรมการฝึกอบรมวิชาชีพหรือทักษะอาชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ และประสบการณ์ ทักษะ คติ ค่านิยม คุณธรรมและทักษะเฉพาะด้านต่างๆ เป็นกิจกรรมที่จัดฝึกอบรมให้บุคคลเพื่อสร้างความรู้และทักษะในการทำงาน และการประกอบอาชีพต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุมีงานอดิเรกทำและมีรายได้ทั้งงานประจำ งานพิเศษหรือชั่วคราว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างความรู้และประสบการณ์ รวมถึงสร้างทักษะในการทำงาน อันนำไปสู่การประกอบอาชีพและมีรายได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังเป็นการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทำภารกิจประจำวันต่อไปได้อย่างปกติจะเป็นการช่วยชะลอความเสื่อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม นอกจากนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้พบเพื่อนวัยเดียวกัน มีโอกาสพูดคุย

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แสดงออกซึ่งศักยภาพ ผ่อนคลายความเครียด มีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจจะรู้สึกว่าคุณค่า

วิชาชีพคหกรรมศาสตร์หรืออาชีพคหกรรมศาสตร์เป็นการใช้วิชาความรู้ทางคหกรรมศาสตร์เพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ โดยมุ่งพัฒนาครอบครัวด้วยการจัดทรัพยากรบุคคล วัสดุและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาอาชีพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต มีเนื้อหาสาระแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ อาหารและโภชนาการ เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย การพัฒนาครอบครัวและเด็ก การพัฒนามนุษย์และสิ่งแวดล้อม การจัดการธุรกิจ และศิลปะประดิษฐ์ มีความหลากหลายทางอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการการทำงานหลังเกษียณอายุของผู้สูงอายุในช่วงต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับโครงการวิจัยของ นางนุช สุนทรเวชกานต์ (2552) เรื่อง การสร้างโอกาสการทำงานของผู้สูงอายุพบว่าควรมีโปรแกรมการฝึกอบรมฝีมือแรงงานให้แก่แรงงานสูงอายุเป็นพิเศษ โดยหน่วยงานของรัฐอาจเป็นผู้จัดฝึกอบรมให้แรงงานสูงอายุมิมีโอกาสได้รับการอบรมเรียนรู้ความชำนาญใหม่ๆ หรืออบรมความรู้ความชำนาญทั่วไป หรือการอบรมงานอาชีพต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ผู้สูงอายุสามารถเลือกอาชีพใหม่หลังจากออกจากงานเดิม

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุสามารถบรรลุความสำเร็จได้นั้น คือ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักคหกรรมศาสตร์ จึงเห็นถึงความสำคัญในมาตรการดังกล่าว โดยการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมให้กับผู้สูงอายุเกี่ยวกับศาสตร์ทางคหกรรมศาสตร์ เช่น การประดิษฐ์ของขวัญของที่ระลึกจากเศษวัสดุธรรมชาติ การทำอาหารสำหรับผู้สูงอายุ การตัดเย็บผลิตภัณฑ์จากผ้า การจักสานผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น โดยคำนึงถึงการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสร้างโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า รวมทั้งวิเคราะห์ความต้องการซื้อของตลาด เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังคำนึงถึงความต้องการ สภาพร่างกายของผู้สูงอายุ และความสามารถในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ โดยสร้างและประยุกต์ขั้นตอนในการทำผลงานต่างๆ ให้มีวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ซึ่งคาดว่าภายหลังการฝึกอบรมผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ เป็นการส่งเสริมศักยภาพ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในสังคม สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ที่ให้ความสำคัญกับมาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น มาตรการส่งเสริมศักยภาพ มาตรการทำงานและการหารายได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุและหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนและหลังฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์

ขอบเขตการวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพทางด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ มีขอบเขตของโครงการ คือ สร้างโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพทางด้านคหกรรมศาสตร์ เพื่อให้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ จากนั้นนำแผนการฝึกอบรมไปหาประสิทธิภาพของโปรแกรม แล้วนำโปรแกรมไปฝึกอบรมกับผู้สูงอายุแล้วประเมินผลการฝึกอบรมด้วยแบบทดสอบความรู้ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจ

นิยามศัพท์

โปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ หมายถึง กระบวนการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานที่สร้างขึ้นเองจากเนื้อหาทางด้านคหกรรมศาสตร์ประกอบด้วย กลุ่มงานประดิษฐ์ กลุ่มอาหารและโภชนาการ และกลุ่มงานผ้า

ผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรม หมายถึง การประเมินความรู้ ความสามารถของผู้สูงอายุที่ได้รับจากการฝึกอบรมซึ่งจะประเมินผลในประเด็นด้านความรู้ในหัวข้อฝึกอบรม ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านความพึงพอใจในการฝึกอบรม ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้สูงอายุระดับต้น คือ มีอายุระหว่าง 60-70 ปี

ประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรม หมายถึง ผลการทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ได้ผลตามเกณฑ์ 80/80 จากผลคะแนนระหว่างอบรม (E1) และผลคะแนนหลังอบรม (E2) ซึ่งมีความหมายดังนี้

เกณฑ์ 80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินทักษะปฏิบัติงานระหว่างการฝึกอบรม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

เกณฑ์ 80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นผู้สูงอายุระดับต้น คือ อายุระหว่าง 60-70 ปี ที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุศิลปะประดิษฐ์ บ้านปากห้วย ตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีสภาพร่างกายที่พร้อมเข้ารับการฝึกอบรม และมีความสนใจ สนุกสนานในการเข้าร่วมฝึกอบรม

ตัวแปรที่ศึกษา

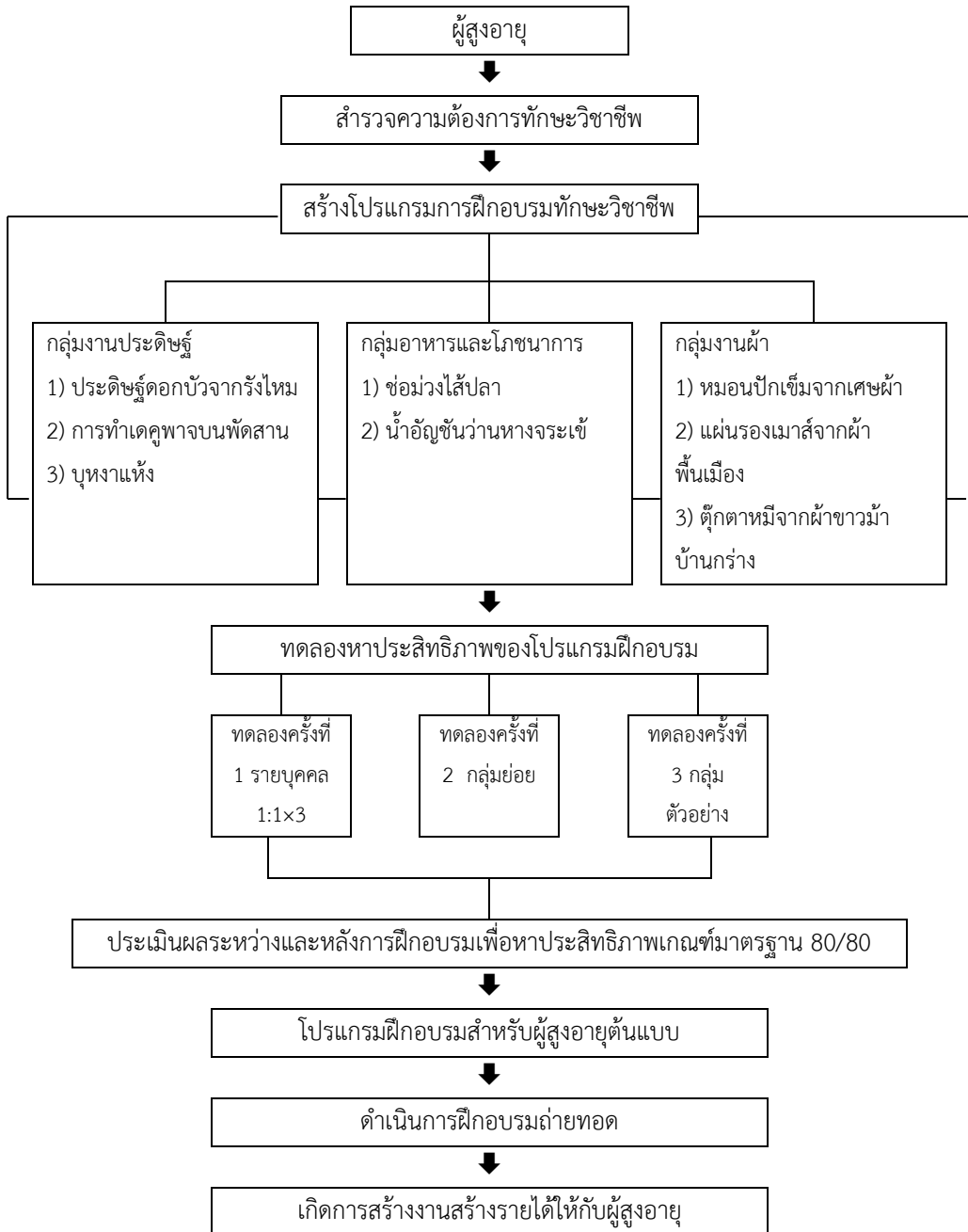
1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการฝึกอบรม เรื่อง ทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ สำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วยแผนการฝึกอบรม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุพิจารณาจาก 3 ส่วน คือ ความรู้ในหัวข้อฝึกอบรม ทักษะการปฏิบัติงานทางวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ และความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรม

ด้านสถานที่

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และกลุ่มผู้สูงอายุศิลปะประดิษฐ์บ้านปากห้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านกร่าง กลุ่มผู้สูงอายุจอมทอง จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้กำหนดแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ของโครงการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experiment research) ศึกษากลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังทดลองด้วยโปรแกรมฝึกอบรม (one group pretest-posttest design) ซึ่งได้ดำเนินการในหัวข้อดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) โปรแกรมการฝึกอบรม เรื่อง ทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ
- 2) แบบประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญต่อโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
- 3) แบบทดสอบความรู้ เรื่อง ทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
- 4) แบบวัดทักษะการปฏิบัติงานทางวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์มีลักษณะแบบ (Rubric Scale)
- 5) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรม เรื่อง การฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 3 ระดับ ได้แก่
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) โปรแกรมการฝึกอบรม เรื่อง ทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและครอบคลุมเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ

1.1) ดำเนินการสร้างหัวข้อการฝึกอบรม โดยกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินงาน สื่อการสอน วิธีการสอนและการประเมินผล ซึ่งในแต่ละหัวข้อฝึกอบรมนั้นยึดหลักการนำวัสดุท้องถิ่นมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มและความต้องการของตลาด ประกอบกับการประยุกต์และสร้างนวัตกรรมในขั้นตอนการผลิตผลงานต่างๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุเป็นหลัก

1.2) นำโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินโปรแกรม โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ประเมินในด้านเนื้อหา วิธีการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง หากมีข้อแก้ไข ปรับแก้ก่อนไปทดลองหาประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรม

1.3) นำโปรแกรมฝึกอบรมไปทดลองกับผู้สูงอายุที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างและยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์มาก่อนแบบรายบุคคล 1: 1X3 (One to One tryout) ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการทดสอบก่อนการฝึกอบรม (pretest) จากนั้นดำเนินการฝึกอบรมผู้สูงอายุ ระหว่างการฝึกอบรมมีการประเมินทักษะปฏิบัติงาน แล้วทำการทดสอบหลังการอบรม (posttest) อีกครั้ง และให้ผู้สูงอายุทำแบบสอบถามพึงพอใจต่อโปรแกรมฝึกอบรม นำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 พบว่าผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละได้จากการประเมินทักษะปฏิบัติงานระหว่างการฝึกอบรม และผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าร้อยละของการทำแบบทดสอบความรู้หลังฝึกอบรม ของหัวข้อฝึกอบรมมีค่าเท่ากับ 78.33/77.78 แสดงว่าโปรแกรมฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 แต่ยังคงอยู่ในค่าที่ยอมรับได้คือต่ำกว่าไม่เกิน ร้อยละ 2.5-5.0

1.4) นำโปรแกรมฝึกอบรมที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองกับกลุ่มย่อย (small group tryout) ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างและยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์มาก่อนได้จากการเลือกแบบเจาะจง ทำการทดสอบก่อนการฝึกอบรม จากนั้นดำเนินการฝึกอบรมผู้สูงอายุด้วยโปรแกรมฝึกอบรมระหว่างการฝึกอบรมมีการประเมินทักษะปฏิบัติงาน แล้วทำการทดสอบหลังการอบรม อีกครั้งและให้ผู้สูงอายุทำแบบสอบถามพึงพอใจต่อโปรแกรมฝึกอบรม หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 พบว่าผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละได้จากการประเมินทักษะปฏิบัติงานระหว่างการฝึกอบรม และผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าร้อยละของการทำแบบทดสอบความรู้หลังฝึกอบรม ของหัวข้อฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 80.33/80.00 แสดงว่าโปรแกรมฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะในการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งเมื่อนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุกลุ่มย่อยตัวอย่าง จำนวน 10 คน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

1.5) นำโปรแกรมฝึกอบรมที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ทำการทดสอบก่อนการฝึกอบรม

จากนั้นดำเนินการฝึกอบรมผู้สูงอายุจากโปรแกรมฝึกอบรมระหว่างการฝึกอบรมมีการประเมินทักษะปฏิบัติงาน หลังจากฝึกอบรมจนครบทุกหัวข้อแล้วทำการทดสอบหลังการอบรม อีกครั้งแล้วให้ผู้สูงอายุทำแบบสอบถามพึงพอใจต่อโปรแกรมฝึกอบรม และนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 พบว่าผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ ได้จากการประเมินทักษะปฏิบัติงานระหว่างการฝึกอบรม และผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าร้อยละของการทำแบบทดสอบความรู้หลังฝึกอบรม ของหัวข้อฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 85.61/83.33 แสดงว่าโปรแกรมฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะ ในการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งและจากกลุ่มย่อย เมื่อนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2) แบบประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญต่อโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านนครกรรมการศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตามลำดับ ดังต่อไปนี้

2.1) สร้างแบบประเมินความคิดเห็น ตามแนวคิดที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้ได้เนื้อหาเพียงพอและครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัดมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา วิธีการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล

2.2) นำแบบประเมินที่สร้างและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพนครกรรมการศาสตร์

3) แบบทดสอบความรู้ เรื่อง ทักษะวิชาชีพด้านนครกรรมการศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ใช้ในการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบตามขั้นตอนดังนี้

3.1) ศึกษาแนวการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารและตำราต่างๆ วิเคราะห์เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหา ลักษณะแบบทดสอบเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ แล้วตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

3.2) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาและค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.50 – 1.00

3.3) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้แล้ววิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) เลือกข้อคำถามที่มีความยากง่ายอยู่ในระหว่าง 0.20-0.80 และเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 15 ข้อ ได้ค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.60-0.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.40-0.60 โดยครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์

3.4) นำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 (Kuder Richardson, อ้างถึง พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.80

3.5) นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

4) แบบวัดทักษะการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตามลำดับ ดังต่อไปนี้

4.1) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดทักษะการปฏิบัติงานเพื่อวัดประเมินผลด้านทักษะการปฏิบัติงาน ดำเนินการสร้างแบบวัดทักษะการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมสร้างแบบวัดการปฏิบัติและกฎเกณฑ์การให้คะแนน

4.2) นำแบบวัดทักษะการปฏิบัติงานไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและกฎเกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบวัดทักษะการปฏิบัติงาน ความเหมาะสมของภาษาและความชัดเจนของขั้นตอน โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ ความถูกต้อง ความเหมาะสมของข้อความ และสำนวนภาษา ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00

4.3) นำแบบวัดทักษะการปฏิบัติงานไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนโดยมีผู้ประเมิน 2 คน หลังจากนั้นนำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีของเพียร์สัน โดยมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.50 – 1.00 (พิสนุ พองศรี, 2552) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะการปฏิบัติงาน 8 เรื่อง ดังนี้ 0.80, 0.70, 0.76, 0.80, 0.73, 0.74, 0.83 และ 0.77 ตามลำดับ

5) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการเข้าร่วมฝึกอบรม

5.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และแนวทางในการสร้างข้อคำถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรม ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้ได้เนื้อหาเพียงพอและครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัด

5.2) นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แล้วนำผลมาหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00

5.3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.42-0.91 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

การดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรม

การทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุกับสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุศิลปะประดิษฐ์ บ้านปากห้วย ตำบลดอนทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน มีขั้นตอนดังนี้

กำหนดรูปแบบการทดลอง เป็นแบบ กลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังทดลองด้วยโปรแกรมฝึกอบรม (one group pretest - posttest design)

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
กลุ่มทดลอง	O ₁	X	O ₂

เมื่อ	O ₁	หมายถึง การทดสอบก่อนฝึกอบรม (pretest)
	O ₂	หมายถึง การทดสอบหลังฝึกอบรม (posttest)
	X	หมายถึง การอบรมด้วยโปรแกรมฝึกอบรม

1) นำแบบทดสอบทำการทดสอบก่อนฝึกอบรม กับกลุ่มผู้สูงอายุ (ผู้สูงอายุ คนใดมีข้อจำกัดในการเขียนและการอ่านหนังสือผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านข้อคำถามและบันทึกคำตอบ)

2) ดำเนินการฝึกอบรมด้วยโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ตามแผนดำเนินการกับสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุศิลปะประดิษฐ์ ระหว่างการฝึกอบรมมีการประเมินทักษะปฏิบัติงาน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 1 ครั้ง

3) ทำการทดสอบหลังการฝึกอบรม ด้วยแบบทดสอบอีกครั้ง

4) ให้ผู้สูงอายุประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์หลังสิ้นสุดการฝึกอบรมทั้ง 8 หัวข้อ ฝึกอบรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้ทั้งก่อนฝึกอบรม (pretest) และหลังการฝึกอบรม

2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากคะแนนการปฏิบัติงานจากแบบประเมินทักษะระหว่างการฝึกอบรม

3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมหลังสิ้นสุดการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การหาประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรม-ศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้สูตร $E_1 : E_2 = 80 : 80$ (พิสุทธา อารีราษฎร์, 2550)
- 2) เปรียบเทียบผลการเรียนก่อนและหลังฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัยใช้โดยใช้สถิติทดสอบค่า t-test Dependent (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)
- 3) ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรม และประเมินแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องต่อโปรแกรมฝึกอบรม โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น คือ กระบวนการฝึกอบรม จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ 1) ดอกบัวจากกิ่งไหม 2) พัดเคดูพาง 3) บุษหงาแห้ง 4) หมอนปักเข็มจากเศษผ้า 5) แผ่นรองเมาส์จากผ้าพื้นเมือง 6) ตุ๊กตาหมีจากผ้าขาวม้า 7) ซ่อมวงไล่ปลา 8) น้ำอัญชันว่านหางจระเข้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อการสอน วิธีการสอน และการประเมินผล เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรม ขึ้นทดลองกับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	N	E ₁	E ₂	E ₁ / E ₂
โปรแกรมฝึกอบรม ทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์	30	85.61	83.33	85.61/83.33

จากตาราง 1 พบว่าผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละได้จากการประเมินทักษะปฏิบัติงานระหว่างการฝึกอบรม และผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าร้อยละของการทำแบบทดสอบความรู้หลังฝึกอบรม ของหัวข้อฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 85.61/83.33 แสดงว่าโปรแกรมฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะ ในการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งและจากกลุ่มย่อย เมื่อนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนและหลังฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ ผลจากการทดสอบคะแนนฝึกอบรมของผู้สูงอายุที่เข้ารับการอบรมก่อนและหลังด้วยโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ จำนวน 30 คน ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนค่าเฉลี่ยการวัดผลฝึกอบรมของผู้สูงอายุก่อนและหลังฝึกอบรม

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนฝึกอบรม	30	15	8.40	1.83	11.93 [*]
หลังฝึกอบรม	30	15	12.50	1.35	

* คำนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนผลการทดสอบของผู้สูงอายุก่อนและหลังฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนผลการทดสอบหลังฝึกอบรม ($\bar{x} = 12.50$ S.D. = 1.35) สูงกว่าก่อนฝึกอบรม ($\bar{x} = 8.40$ S.D. = 1.83)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.33 เพศชาย ร้อยละ 26.67 มีอายุส่วนใหญ่ 60-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.67 สถานภาพส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 56.67 อาชีพเดิมก่อนเกษียณ ส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 40.00 นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ประจำต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 23.33 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการเข้าร่วมฝึกอบรม ดังตาราง 3

ตาราง 3 สรุปความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมรายด้าน

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. วิทยากร	2.65	0.30	มาก
2. วันเวลา สถานที่	2.56	0.43	มาก
3. สื่อและวัสดุฝึกอบรม	2.53	0.33	มาก
4. การจัดฝึกอบรม	2.65	0.31	มาก
5. หัวข้อฝึกอบรม	2.51	0.28	มาก
รวม	2.52	0.32	มาก

จากตาราง 3 พบว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์มีความพึงพอใจโดยแบ่งเป็นรายด้านประกอบด้วย ด้านวิทยากร ด้านวันเวลา สถานที่ ด้านสื่อและวัสดุฝึกอบรม ด้านการจัดฝึกอบรม และด้านหัวข้อฝึกอบรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่ามีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. โปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 มีค่าเท่ากับ 85.61/83.33 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า เป็นเพราะการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมได้ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการสร้างหัวข้อในการฝึกอบรม มีการประยุกต์และสร้างนวัตกรรมในขั้นตอนการผลิตผลงานต่างๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและครอบคลุมเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ จากนั้นนำโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินโปรแกรม แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ โดยการทดลองแต่ละครั้งผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพของโปรแกรม รวมทั้งนำข้อบกพร่องที่พบในแต่ละครั้งของการทดลองมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทำให้การดำเนินการอย่างเป็นระบบส่งผลให้ประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรมเป็นตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2520) การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนต้องมีการทดลองรายบุคคลก่อน แล้วสังเกตพฤติกรรม ทดลองหาประสิทธิภาพเพื่อหาข้อบกพร่องแล้วปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปทดลองกลุ่มใหญ่จนสามารถเชื่อถือได้

จากกระบวนการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์เมื่อทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน พบว่าโปรแกรมฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างและปรับปรุงขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 มีค่าเท่ากับ 85.61/83.33 แสดงว่าโปรแกรมฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิม อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ปรับระยะเวลาการฝึกอบรม ปรับกิจกรรม และเปลี่ยนหัวข้อฝึกอบรมให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ประกอบการจำนวนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมฝึกอบรมมีจำนวน มากขึ้น จาก 10 คน เป็น 30 คน ทำให้ผู้สูงอายุมีความ

สนุกสนานและเพลิดเพลินกับกิจกรรมได้พบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน สอดคล้องกับปราโมทย์ วังสะอาด (2530) กล่าวว่าทฤษฎีกิจกรรมทางสังคม (Activity Theory) ของผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางสังคมว่าเป็นหลักของชีวิตของบุคคล ยิ่งมีกิจกรรมมากก็จะปรับตัวได้มากขึ้นและเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ นั่นคือผู้สูงอายุจะมีชีวิตเป็นสุขได้ควรมีกิจกรรมทางสังคม เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม สมาคม ชมรมและมีงานอดิเรกทำ ฯลฯ

2. การเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนและหลังฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์พบว่า คะแนนผลการทดสอบของผู้สูงอายุก่อนและหลังฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนผลการทดสอบหลังฝึกอบรม ($\bar{x} = 12.50$ S.D. = 1.35) สูงกว่าก่อนฝึกอบรม ($\bar{x} = 8.40$ S.D. = 1.83) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิทยากรได้ใช้การสอนแบบสาธิตประกอบคำบรรยายและมีสื่อประกอบการสอน ซึ่งเป็นตัวอย่างชิ้นงานสำเร็จ และใบความรู้ที่มีรูปภาพประกอบเป็นขั้นตอนการประดิษฐ์ชิ้นงานนั้นๆ อย่างละเอียด ประกอบกับผู้วิจัยเลือกเนื้อหาที่ไม่ยากจนเกินไปสำหรับผู้สูงอายุ แต่เหมาะกับวัยของผู้สูงอายุ กล่าวคือเป็นภาพประกอบมากกว่าการให้อ่านข้อความ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้จนได้ผลสำเร็จของชิ้นงาน รวมถึงวิทยากรและผู้ช่วยวิทยากรให้ความสนใจผู้สูงอายุเป็นรายบุคคล ดูแลอย่างใกล้ชิดจนทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกใกล้ชิดกล้าซักถามในข้อสงสัยขณะปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของอาภรณ์ ใจเที่ยง (2546) กล่าวว่าการสอนแบบสาธิต จะทำให้ผู้เรียนสามารถเห็นและเข้าใจในขั้นตอนการทำงานในงานที่จะทำก่อนการปฏิบัติว่ามีขั้นตอนในการทำงานอย่างไรบ้าง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด บางโม (2544) ที่กล่าวว่าข้อดีของการสาธิต คือ เกิดความรู้ความเข้าใจเร็วและมีความน่าเชื่อถือสูง เพิ่มทักษะของผู้รับการฝึกอบรมได้ดี ไม่เบื่อหน่าย สามารถปฏิบัติได้หลายครั้ง นอกจากนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้คัดเลือกกิจกรรมที่มีขั้นตอนไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไป กล่าวคือมีขั้นตอนการปฏิบัติไม่กี่ขั้นตอนเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติตามได้

3. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านวิทยากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิทยากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้สูงอายุ ให้ความสนใจ ดูแล ช่วยเหลือและเคารพยกย่องในความเป็นบุคคลสูงวัยที่ยังมีคุณค่า ใช้การถ่ายทอดความรู้แบบการสาธิตประกอบคำบรรยายทำให้ผู้สูงอายุได้เข้าใจมากยิ่งขึ้นสามารถปฏิบัติตามได้ คำนึงถึงระดับความสามารถของผู้สูงอายุ ให้อิสระแก่ผู้สูงอายุในการแสดงความคิดเห็น และซักถามข้อสงสัย ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้สูงอายุได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภากร รุ่งอุดม (2547) กล่าวว่าผู้สูงอายุต้องการความรักและความ

เอาใจใส่ การเคารพยกย่องยอมรับเป็นสมาชิกของกลุ่มต้องการมีเพื่อน และต้องการการแสดงออกถึงความมีคุณค่า

ด้านวัน เวลา และสถานที่ พบว่าวันเวลาในการจัดฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ช่วงเวลาที่จัดกิจกรรม (9.00-12.00 น.) ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ กล่าวคือไม่ควรให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมนานเกินไปเพราะจะทำให้เกิดความเมื่อยล้า เนื่องจากผู้สูงอายุจะตื่นเช้า หากเป็นช่วงเวลาตอนบ่ายจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดอาการง่วงนอน เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะหลับช่วงเวลากลางวัน

ด้านสื่อและวัสดุฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้จัดฝึกอบรมเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ได้เพียงพอกับความต้องการและจำนวนของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการฝึกอบรม ซึ่งรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ชิ้นงาน และวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบการสอน ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่เครียดและไม่กังวลว่าวัสดุอุปกรณ์จะมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ผู้จัดยังคำนึงถึงลักษณะของวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ เช่น สีของวัสดุอุปกรณ์ เลือกใช้ที่มีสีตัดกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากผู้สูงอายุมีข้อจำกัดทางด้านสายตา และการเคลื่อนไหวของร่างกาย สอดคล้องกับแนวคิดของ วรณนิภา บุญระยอง (2542) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุนั้น ควรใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีขนาดใหญ่ เห็นชัดเจน เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีสีตัดกัน หลีกเลียงสีมืดๆ เช่น ดำ น้ำเงิน เขียวแก่ รวมทั้งการวางอุปกรณ์ที่ต้องใช้ให้อยู่ในระดับสายตาด้านหน้าของผู้สูงอายุ เพื่อความสะดวกในการมองเห็น หยิบได้ง่าย ไม่ต้องปรับสายตาระยะไกล ใกล้ บ่อยครั้ง

ด้านการจัดฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากก่อนการฝึกอบรมมีการสอบถามความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเลือกกิจกรรม ทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ รวมทั้งการฝึกอบรมได้ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับแนวคิดของ ประยง กำประโคน (2542) กล่าวว่าความพึงพอใจจะเกิดเมื่อได้รับการตอบสนองในความต้องการ ซึ่งเป็นผลมาจากความชอบความสนใจ และยังสอดคล้องกับทฤษฎีเลือกสรร (selectivity theory) กล่าวว่าผู้สูงอายุจะเลือกทำกิจกรรมที่มีประโยชน์มากกว่าทำกิจกรรมทุกกิจกรรมที่มีอยู่ ดังนั้นผู้สูงอายุจะมีความกระตือรือร้นมีกิจกรรมที่มีประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการ

ด้านหัวข้อการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุที่เข้าร่วมฝึกอบรมเป็นเพศหญิงจึงมีความพึงพอใจ ในหัวข้อฝึกอบรมที่เกี่ยวกับงานคหกรรมศาสตร์ซึ่งประกอบด้วย งานศิลปะประดิษฐ์ งานผ้า และงานอาหาร เครื่องดื่ม สอดคล้องกับการศึกษาของ จรินทร์พรณ เสรามัญ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การฝึกวิชาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพื่อมีรายได้ในเขตนครเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าอาชีพที่ผู้สูงอายุสนใจและต้องการให้มีการฝึกอบรม ได้แก่

ศิลปะประดิษฐ์ การทำอาหารขนม และการผลิตของชำร่วย ตามลำดับ และอาจเนื่องมาจากหัวข้อ การฝึกอบรมเป็นงานที่ทันสมัยและเหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือ ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เช่น การทำพัดเดคูพาจ การทำบุหงาแห้ง การทำเครื่องดื่มน้ำอัญชันว่าน หางจระเข้ หรือการทำขนมขอม่วง ซึ่งเป็นขนมของไทยแต่โบราณหารับประทานได้ยาก ทำให้ ผู้สูงอายุได้เกิดความสุขทางกายและใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อ วิทยากร วันเวลา สถานที่ สื่อและวัสดุ ฝึกอบรม การจัดฝึกอบรม หัวข้อฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก แต่ควรจะมีการเปลี่ยนหัวข้อโดย สอบถามจากความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่การสร้างโปรแกรมการฝึกอบรม ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรติดตามผลของโครงการฝึกอบรมว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมฝึกอบรมได้นำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงหรือไม่
- 2.2 ควรจัดฝึกอบรมให้กับผู้สูงอายุในเขตต่างจังหวัดหรือชมรม สมาคมผู้สูงอายุกลุ่มอื่นๆ
- 2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพพหุกรรมศาสตร์ สำหรับผู้สูงอายุระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

เอกสารอ้างอิง

- จรินพรรณ เกรามัญ. (2543). *การฝึกวิชาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพื่อมีรายได้ ในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ. (2520). *ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนุช สุนทรเวชกานต์. (2552). *การสร้างโอกาสการทำงานของผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : บริษัท สุริยวิสาส์น จำกัด.

- ประยง กำประโคน. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาในชั้นเรียนกับโปรแกรมการจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ปราโมทย์ วงสะอาด. (2530). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- พิสนุ พองศรี. (2552). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- พิสุทธา อารีราษฎร์. (2550). *การพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณนิภา บุญระยอง. (2542). *การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ*. เชียงใหม่: คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภากร รุ่งอุดม. (2547). *การศึกษาโปรแกรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุบ้านเขานน จังหวัดภูเก็ต*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สมคิด บางโม. (2544). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์